

OLD PAPIER

Leen Huet

Oud papier

Inhoud

Voorwoord	7
Over boeken waar je je hele leven naar zoekt en wat er gebeurt wanneer je ze vindt	9
Dames, heren, elegantie	13
Het meisjesdagboek. Vervlogen parfum, geknakte bloem	21
Een briljante Normandische dandy	31
Sarah de Verrukkelijke	39
Een beeldschoon lichaam uit de oudheid	47
Duivelsdrek van Weetnietwaar	53
Leven en werken van een naïeve cynicus	59
De verlaten vrouw	83
Kermis in België	89
Flora Batava	97
De gruwel van ons soort mensen	103
De geur van heiligheid	109
De honden en hun hamer	115
De held en de bliksemafleider	121
Niels, Maarten en Akka	127
Een dame van stand	135
Portret van een dame	143
Het klooster en de haard	149
Leven in het woud	157
Florida en de Inca	165
Karel en hij	173
De benen van het raspaard	179
Verantwoording	185

Voorwoord

Nu ik *Oud papier* na een kleine kwarteeuw herlees, stel ik met een schok vast dat ik nog altijd heimwee heb naar mijn grootvaders jachthut. O, Staakheuvel, even onbereikbaar als toen! Het wereldwijde web heeft de jacht op boeken vergemakkelijkt, maar de betovering van toevallige ontdekkingen verminderd. Vele antiquariaten zijn verdwenen. Vaarwel Procopius, vaarwel Joyce Royce, vaarwel Jennes. Mijn vader is er niet meer om een tuinbeurs-met-boekenkraam in zijn tuin te organiseren. De prijzen die ik voor de boeken betaalde, ontwikkelden hun eigen historische patina. Enkele dienstmededelingen nog, dierbare lezer, medelezer. Het boek met het witte paardje is *The Little White Horse* van Elizabeth Goudge. De brieven van de Portugese non zijn volgens vele specialisten geschreven door de diplomaat Gabriel Joseph de Guilleragues, hoewel er ook stemmen voor hun authenticiteit blijven pleiten.

Voor het overige geldt, zoals altijd: wat ik gelezen heb, heb ik gelezen. En wat ik geschreven heb, heb ik geschreven.

L.H., Driekoningen 2021

Over boeken waar je je hele leven naar zoekt en wat er gebeurt wanneer je ze vindt

Mijn grootvader was een gepassioneerde jager. De groene laarzen, de weitas, het rek met geweren, de cartouches met hun koperen toppen en het koperen hoorntje waar de veren van bijzonder mooie vogels in bewaard werden, maakten deel uit van zijn wezen. En er waren de honden, de prototypische trouwe viervoeters met hun nobele neuzen, zijige oren en delicaat geheven voorpoot (wanneer de geur van de prooi hen bereikte): de Drentse patrijshond, de Ierse setter, de Duitse staander. Alles voor het genoegen van de omzwervingen door een landschap dat onzichtbaar gemarkeerd was door alle vroegere omzwervingen (daar heb ik toen die korhoen geschoten; daar heb ik mijn vriend dood gevonden; daar viste mijn vader op paling), van het gespannen wachten met alle zintuigen op scherp – en dan, plots, de vlucht, het schot, de trofee, klepperende vleugels, woest geblaf.

Aan deze passie was een eigen plaats toegewezen. Mijn grootvader had een houten huisje gebouwd dat als hoofdkwartier diende voor zijn expedities. In een grote groene kast bewaarde hij zijn voorraad koffie, chocolade, Jägermeister en boterhammen. Op koude namiddagen werd het vuur in de open haard aangestoken. Er was een opkamertje met glas-in-loodraampjes, volgestouwd met oude, stoffige tijdschriften. Dit huisje, met zijn combinatie van soberheid en speelgoedachtige luxe, leek mij een paradijs. Ik droomde ervan om daar te wonen. Van één muur zou ik de geweien afhalen en er boekenrekken voor in de plaats zetten. Wanneer het buiten stormde, zou ik voor het haardvuur

een klassiek, verrukkelijk boek zitten lezen, gebonden in donkerrood leer en vol van tijdeloze woorden.

Iets van mijn grootvaders jagersinstinct moet op mij overgegaan zijn, of misschien zelfs het instinct van zijn honden. Een tweedehandsboekhandel is voor mij wat een mals korenveld voor hen is: ik dartel heen en weer, snuffel hier, snuffel daar, kom iets op het spoor – ik sta stil om mijn ontdekking goed tot me te laten doordringen, graaf een boek op van achter de andere – ik spits mijn mentale oren, kwispel met mijn mentale staart, en kijk! daar is ze, de goede uitgave van A, het nog onbeschadigde exemplaar van B.

De lezer is een jager. Hij doorkruist de landschappen van de literatuur (boekhandels, bladzijden) om henzelf, uit onbaatzuchtige genegenheid; maar zijn felste momenten komen wanneer hij een spoor vindt naar een boek dat hem, hij weet het, zal vervullen met de zwaarste, rijkste emoties – met de diepste, wildste voldoening. Een boek, kortom, dat thuishoort op de rekken van het boshuis, tussen zijn gelijken.

Zo'n spoor vinden kan op verschillende manieren gebeuren. Op een bladzijde die je leest uit genegenheid (soms wel verdund tot de louterste welwillendheid), verwijst de schrijver bijvoorbeeld naar een andere schrijver. Die verwijzing is onopvallend, of hult zich in het onberispelijke grijs van een voetnoot, maar ze veroorzaakt liefde op het eerste gezicht. Natuurlijk, datgene waarnaar verwezen wordt is niet in de handel en wordt niet bewaard in binnenlandse bibliotheken; maar veel zekerder dan dat tweemaal twee vier is, zal het op een mooie dag ergens opduiken, dat onvindbare dagboek van markies d'X, de sombere essays van meneer Y, die met de potloodstrepen van een vorige lezer verlichte pagina.

Een ander geval is dit. Als kind ging je spelen bij een vriendinnetje. Zij had pas nieuwe boeken geleend. Je sloeg er een open, je las de eerste bladzijden. Dan werd je meegetroond naar de speelkamer, om het poppenhuis te decoreren of tekeningen te maken

met wasco. Het boek zag je nooit meer terug, titel en schrijver kende je niet. Dit bleef: een klein meisje wordt per koets naar het kasteel van haar oom gebracht. De reis is lang. In de schemering ziet ze een zilverkleurig paardje aan de bosrand. Wanneer ze aankomt, is er een ronde torenkamer voor haar in gereedheid gebracht, waarvan het plafond beschilderd is met gouden sterren (een omgeving die bijna even betoverend is als het houten huis). Een raam kijkt uit op het park; en daar verschijnt heel even weer datzelfde zilverglanzende paardje. Het is het mooiste begin dat je je kunt herinneren. Het ontbrekende vervolg is mettertijd een ontbrekende vervulling geworden. Dus soms doe je navraag bij kenners van kinderboeken en je blijft hopen. Je bent er ondertussen van overtuigd geraakt dat er een dikke spreij van zijden patchwork op het bed lag, waarvan de kleuren even mooi beschreven waren als het plafond met de sterren en het maanverlichte park; en dat het meisje zelf een kleine eigenwijze neus had.

De jacht is een van die plezierige bezigheden waarbij vinden veel belangrijker is dan zoeken. Casanova zocht ook nooit. Strakke methodiek zou de amoureuze zaak maar bederven – en dat geldt ook voor die van de lezer. Daarom hoeven we niet altijd gelijk de kortste afstand af te leggen tussen het spoor en het fabeldier waardoor het gemaakt is. We kunnen volstaan met nu en dan steekproeven te nemen, genoeg om licht ontmoedigd te worden maar niet te vergeten. En dan, hoe heerlijk om jaren later te merken dat de rekken van de boekhandel zich eindelijk, wonderlijk geschikt hebben naar onze geestesgesteldheid, ongeveer zoals de korenschoven en hemellichamen in de droom bogen voor Jozef. Een kleine uitgeverij gespecialiseerd in curiosa en vergetelheid heeft X, Y, of het zilveren paardje opnieuw uitgebracht – en de compacte delen liggen ongestoord in onze rechterhand, terwijl de mooie hand, de linkse, voorzichtig bladert.

Wat later bekroont een royale laag sneeuw de winter. Uit de schoorsteen stijgt blauwe rook op. Geen stap verstoort de stilte. Het wordt een donkere en stormachtige nacht.

Leen Huet
Oud papier

© 2021 Davidsfonds / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, 2060 Antwerpen en Leen Huet
Gemaakt onder licentie van Davidsfonds. 'Davidsfonds' is het geregistreerde
merk van Davidsfonds vzw, Quinten Metsysplein 12, 3000 Leuven.
Eerder uitgegeven bij © 1998 Atlas – ISBN 90 254 2156 3

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Amsterdam
www.newbookcollective.com

Eerste druk februari 2021

Omslagontwerp: Herman Houbrechts
Opmaak binnenwerk: 5NUL8 Grafische Producties

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of
openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 02 26930 1
D/2021/0034/155
NUR 320